

ZAŠTO SU LICEMERI SKLONI NASILJU?

ZAŠTO SE LICEMERI BORE PROTIV SLOBODE IZRAŽAVANJA GREHA A NE PROTIV SAMOG GREHA?

Kako se po Svetom pismu naziva osoba koja na rečima zastupa da je vernik, ali u praksi krši svoja verska načela?

Ljudi takvu osobu nazivaju licemerom, ali Sveto pismo je naziva bezbožnikom:

"A bezbožniku reče Bog: Zašto kazuješ uredbe moje i nosiš zavet moj u ustima svojim? A sam mrziš na nauku, i reči moje bacaš za leđa." (Psalam 50,16-17)

Među vernicima svih religija je najraširenija definicija licemera kao osobe koja na rečima zastupa načela ispravnog života, ali ih u praksi ne primenjuje. Na primer, muslimani tvrde:

"Licemeri i licemerke slični su jedni drugima: traže da se čine nevaljala dela, a odvrćaju od dobrih, i ruke su im stisnute; zaboravljaju Allaha, pa je i On njih zaboravio. Licemeri su zaista pravi nevernici." (At-Tawba: 67)

"Tri su znaka licemera (munafika): kada govori - laže, kada obeća - ne ispuni, i kada mu se nešto poveri - poverenje izneveri." (Buharija i Muslim)

Takvo je shvatanje i većine hrišćana. Međutim, Isus Hristos definiše licemera kao osobu koja u praksi primenjuje ispravna načela života, ali ih ne čini iz ispravnog srca:

"Teško vama književnici i fariseji, licemeri što čistite spolja čašu i zdelu a iznutra su pune grabeža i nepravde. Fariseju slepi! Očisti najpre iznutra čašu i zdelu da budu i spolja čiste. Teško vama književnici i fariseji, licemeri, što ste kao okrečeni grobovi, koji se spolja vide lepi a unutra su puni kostiju mrtvačkih i svake nečistote. Tako i vi spolja se pokazujete ljudima pravedni, a iznutra ste puni licemerja i bezakonja." (Matej 23,25-28)

Licemer je, dakle, osoba koja spolja posmatrano živi ispravno, ali čije srce nije očišćeno od greha.

Šta je izvor licemerstva po Svetom pismu?

Biblijski prorok Isaija ukorava dva elementa licemerstva: motiv straha umesto ljubavi prema Bogu, i samu ljudsku zapovest koja je pokretač tog straha:

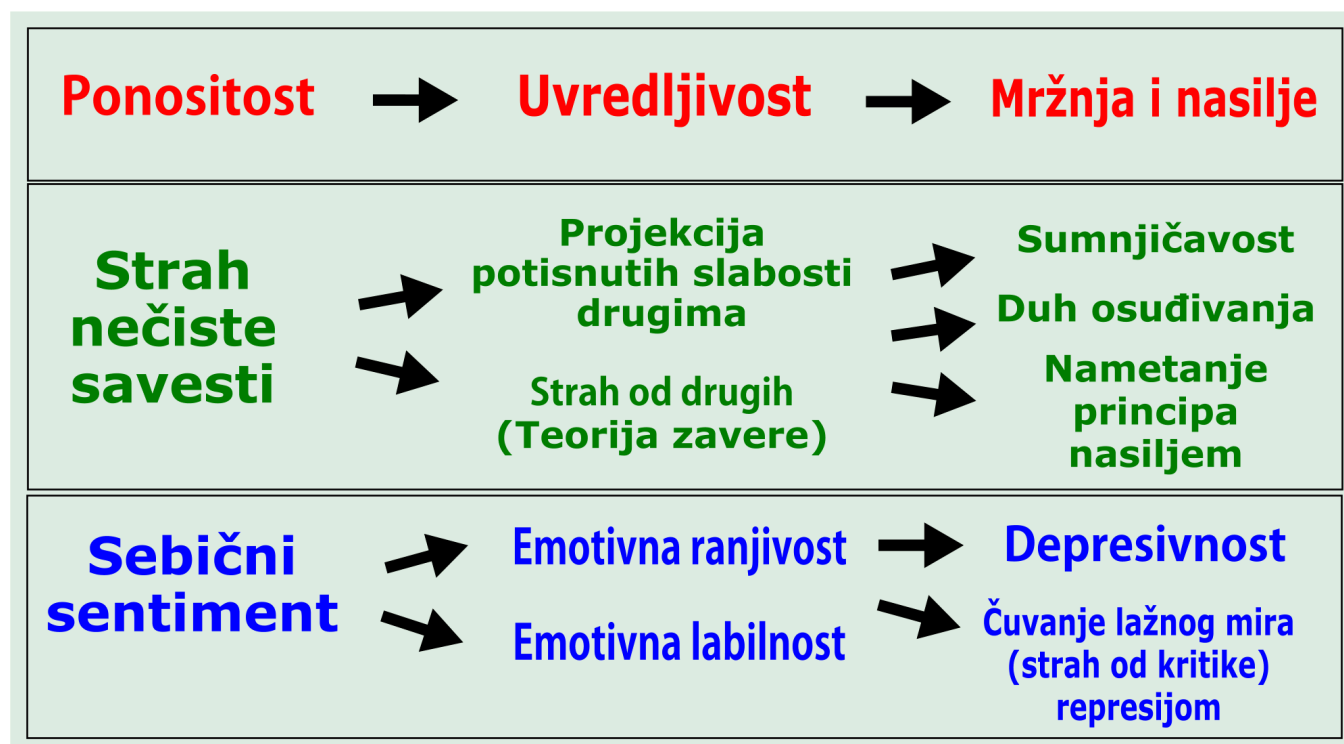
"Zato reče Gospod: Što se ovaj narod približuje ustima svojim i usnama svojim poštuje me, a srce im daleko stoji od mene, i strah kojim me se boje zapovest je ljudska kojoj su naučeni, zato ću evo još raditi čudesno s tim narodom, čudesno i divno." (Isaija 29,13-14)

Zapazimo da ova misao proroka ne predstavlja samo ukor za loš motiv i za ljudsko pravilo, već ukazuje i na rešenje licemerstva tako što usmerava pažnju ljudskog uma i uzdanja na sam karakter Božje ljubavi, obećavajući da će Bog učiniti čudesne i divne stvari. Pravo pokajanje ne sme biti iznuđeno represijom, buđenjem straha, sramote, ili nekim drugim lošim motivom. Ono može biti ispravno samo ako je plod spoznate Božje ljubavi:

“Ili ne mariš za bogatstvo Njegove dobrote i krotosti i trpljenja, ne znajući da te dobrota Božja na pokajanje vodi?” (Rimljanima 2,4) "U ljubavi nema straha, nego savršena ljubav izgoni strah napolje; jer je u strahu mučenje, a ko se boji nije se usavršio u ljubavi." (1.Jovanova 4,18)

Kada se čovek kaje za grehe tražeći snagu pokajanja u svom srcu, umesto verom u Bogu, on se tada lažno kaje jer se kaje iz grešnih motiva njegove pale prirode i sopstvene nečiste savesti.

Ko se kaje kao plod susreta sa ljubavlju Božjom, on stalno ima pokajanje u Bogu, dok onaj ko se kaje zbog straha nečiste savesti, sramote povređene gordosti ili tuge sebičnog sentimenta, on se kaje samo dok oseća strah, sramotu i tugu, pa čim oni nestanu, on će ponovo da greši. Zapravo, on se nikada nije ni istinski pokajao za svoj greh već ga je samo privremeno sputavao dok ta osećanja ne bi popustila. Sami loši motivi pokajanja su istovremeno i motivi iz kojih će ta osoba u svakodnevnom životu da učini dobro drugome. Ona ih čini, ne radi druge osobe, već radi izbegavanja svoje griže savesti i zadovoljenja svoje sujete i sebičnog sentimenta.

Ti motivi ljudske dobrote vrlo lako otkrivaju svoju stvarnu prirodu i destruktivni karakter u prvom većem iskušenju. Nečista savest osobu čini sumnjičavom, gordost je čini uvredljivom i nasilnom, a sebični sentiment kukavicom, ranjivom i depresivnom.

Takođe, kada čovek iz straha od kazne ili sramote sopstvene gordosti sputa ispoljavanje svog greha, on tada ne može da trpi one koji taj greh otvoreno ispoljavaju, jer bi sam voleo da ga upražnjava, ali ne sme zbog osude savesti. Zato prorok Isaija opisuje kako se licemer gnuša drugih grešnika: "Koji govore: Odlazi, ne dohvataj me se, jer sam svetiji od tebe, ti su dim u nozdrvama mojim, dim koji gori vas dan." (Isaija 65,5) Isus Hristos kaže za fariseje da "mišljahu za sebe da su pravednici i druge uništavahu (prezirahu)" (Luka 18,9).

Licemerstvo formira kod ljudi jaku sklonost ka lažnom moralnom osuđivanju kao i jaku potrebu da represivnim putem druge primoraju na ono isto licemerstvo pod kakvim se i sami nalaze.

Takvi ljudi bi danas rado ponovo uspostavili srednjevekovnu crkvenu hegemoniju i zato zajedno sa sotonom čekaju da eskalacija zla na zemlji postane toliko velika, da represivna uloga crkve i države postane prihvatljiva za većinu. Biblijska knjiga Otkrivenje opisuje otpalu crkvu kao bludnicu koja sprovodi blud sa carevima zemaljskim (Otkrivenje 18,2-3).

Budući da ne poznaju silu Božjeg Duha koji kroz Jevanđelje menja ljudska srca iznutra, licemeri hrle ka političkoj moći da bi mogli da represivnim putem uspostave licemerni mir i red među ljudima i narodima.

Zapazimo da licemeri ne odbacuju greh zato što su ljubavljivi dragovoljno navedeni na pokajanje, već zato što su strahom od posledica primorani da greh ne upražnjavaju. Licemeri ne uskraćuju sebi sam greh već slobodu izražavanja greha. Oni nisu borci protiv samog greha već protiv slobode izražavanja greha.

Zašto imaju poremećeno težište duhovne borbe?

Objašnjenje je vrlo razumljivo:

Kada ih niko ne bi sputavao da greh ispolje, oni bi ga ispoljili, jer u dubini svoje duše vole greh i čuvaju ga u srcu, pa ne vide drugi način da ne greše, osim da ga iz straha ili sramote sputavaju. Zato slobodu izražavanja vide kao izvor zla među ljudima. Kritikujući samu slobodu a ne greh, oni otkrivaju nepoštovanje same ljudske ličnosti jer je postojanje ljudske ličnosti utemeljeno na slobodnom odlučivanju. Ako naša pobeda nad grehom i dobrota nije posledica našeg slobodnog izbora već nam je nametnuta, takvu ispravnost niko ne može da ceni jer nije plod našeg dragovoljnog htenja već prisile i ucene.

Reformacija je ustala protiv takvog nepoštovanja ljudske ličnosti:

“Ako ste otac ili majka, šta želite od svoje dece? Brutalnu poslušnost da bi se izbegla kazna? Neiskreno potčinjavanje radi nagrade? Ne! Želite saradnju iz iskrenog srca i ljubavi. Inače bi to možda bila sebična manipulacija. Isto tako je i sa Bogom. On želi da

se naša poslušnost rodi iz ljubavi, a ne motivisana strahom od kazne ili željom za nagradom.” (Richard B. Ramsay, *Catholics and Protestants; What’s the Difference?*, 66-67)

Martin Luter objašnjava da loša motivacija rezultuje licemerstvom i da osobe koje tako pokušavaju da ispune zahteve zakona, ne razumeju ispravno same zahteve zakona:

“Spolja držite dela zakona iz straha od kazne ili iz ljubavi prema dobitku. Isto tako, ništa ne činite iz čistog zadovoljstva i ljubavi prema zakonu - već iz averzije ili prisile. Vi biste radije postupali drugačije da zakon ne postoji. Iz toga sledi da ste vi, u dubini svog srca, neprijatelji zakona. Šta mislite sa time što podučavate drugoga da ne krade, kad ste vi sami u dubini svojih srca lopovi i bili biste takvi i spolja da smete? Naravno, spoljašnje delo ne traje dugo kod takvih licemera. Dakle, učite druge, ali ne i sebe; čak i ne znate šta podučavate. Nikada niste pravilno razumeli zakon.” (Martin Luther’s Preface to the Epistle of St. Paul to the Romans, 1552)

Martin Luter objašnjava da je licemerstvo prirodan rezultat nedostatka uzdanja u Boga i plod oslanjanja na motive sopstvene pale prirode:

“Čovek, dakle, budući bez volje (svestan svoje sopstvene ravnodušnosti i nesklonosti prema onome što je dobro), nema nikakvo istinsko zadovoljstvo u vršenju dela Zakona. Pošto mu nedostaje ispravan motiv, on je ograničen da čini dela iz straha od kazne, sramote i pakla ili iz koristoljubivih motiva i nade na spasenje; a ne iz ljubavi prema Bogu i želje da Ga proslavi. Sva dela tako učinjena su čisto licemerje, i u Božijim očima ona nisu dobra dela. Ali Sveti Duh je obećan onome koji veruje u Hrista i zahvaljujući Hristovoj milosti Duh u srcu proizvodi želju za dobrim. Pod njegovim uticajem pojedinac dobrovoljno i bez očekivanja nagrade izvršava svoja dobra dela u Božju čast. Kroz veru i Duha on je već opravdan i u spasenom stanju, stanju koje nikada ne bi mogao postići nekim delima. U skladu sa ovim principom možemo spremno zaključiti da svi kojima nedostaje vera i blagodat ne uspevaju da drže Zakon, iako muče sebe do same smrti sa njegovim zahtevima.” (Martin Luther, *St. Stephen’s Day*, 1542; *Luther’s Epistle Sermons*, pp. 202-203, 1908)

Zapazili smo da prorok Isaija, pored kritike motiva straha, kritikuje i ljudske zapovesti kao još jednu odliku licemera. Isus Hristos se zato poziva na Isaiju i kaže:

„Licemeri! Dobro je za vas prorokovao Isaija govoreći: Ovi ljudi približavaju se k meni ustima svojim, i usnama poštuju me; a srce njihovo daleko stoji od mene. No zaludu me poštuju učeći naukama i zapovestima ljudskim.” (Matej 15,7-9)

Za razliku od Božjih zapovesti, koje proglašavaju grehom same motive i želje ljudskog srca, ljudske zapovesti nikada ne ukoravaju čoveka za sam greh srca (za njegovu sebičnost, telesnost, sujetu, gordost, kukavičluk, mržnju, itd), već ga najčešće ukoravaju za prekršaje formalnih pravila ponašanja koji sa grehom nemaju nikakve veze, ili ga navode da se kaje samo za simptome svojih greha u svojim mislima, osećanjima i postupcima. Rezultat ljudskih zapovesti jeste da će tvoj prijatelj da se pokaje što ti je rekao ružnu reč, ali se ne kaje što je takav. On se zapravo kaje što nije bio bolji licemer.

Nerazumevanje duha Božjeg zakona rezultuje da se narkoman kaje ne za samu želju za opijanjem, već samo za loš način njenog zadovoljavanja. On sebe zavarava da je iskušenje pobedio ako je promenio način opijanja, pa se sada opija zloupotrebom muzike, osećanjima bliskosti ili mističnim osećanjima prema Bogu. Površni moralni zahtevi, lišeni sve dubine Božjeg zakona, ne pomažu čoveku da se rastereti od grešnih želja, već ga navode da grešne želje u svom srcu zadrži i da sada proba da ih zadovolji u Bogu. Samo ispravno poznanje Božjeg karaktera, kroz zahteve Božjeg zakona, može da ukori takve loše motive ljudskog srca i da navede čoveka da Bogu dolazi sa gresima kao teretom koji ga muči, a ne da dolazi iz grešnih želja i da zbog njih stekne duhovno iskustvo sa demonima.

Dok Božji zakon strogo definiše motive srca, ljudske zapovesti ponekad fanatično strogo definišu ljudsko ponašanje. Ali iza tih strogih pravila ponašanja, često se kriju vrlo liberalna stanja ljudskih srca. Zapazimo da spremnost čoveka da žrtvuje svoju potrebu za određenom hranom ili za bračnim odnosom može da bude izraz licemerstva nečiste savesti a ne prave ljubavi:

"A Duh razgovetno govori da će u poslednja vremena odstupiti neki od vere slušajući lažne duhove i nauke đavolske, u licemerju laža, žigosanih na svojoj savesti, koji zabranjuju ženiti se, i zapovedaju uzdržavati se od jela koja." (Timotiju 4,1-3)

Ti vernici spolja deluju čedno, ali oni u srcu svoje grehe nisu pobedili, već su samo licemerno sputali greh u svom ispoljavanju. Njima je iskušenje i hrana i osoba suprotnog pola, jer su u srcu želje samo potisli, pa misle da će odricanjem od zadovoljenja tih želja rešiti problem greha, no, time upravo otkrivaju da su greh zadržali u srcu i da bi i hranu i bračnog saputnika zloupotrebili. Zato je Pismo i upotrebilo za njih pojam "licemera žigosane savesti".

Ljudske zapovesti su tako površne da ne zahtevaju razapinjanje svoga velikog Ja. Njihove zahteve čovek može ispunjavati i bez Božje pomoći i tako još hraniti sopstveni Ego svojom samopravednošću, dok Božje zapovesti takvo samopouzdanje onemogućavaju, jer suštinski ukoravaju grešnost naših sopstvenih srca.

Sam apostol Pavle objašnjava svrhu Božjeg zakona na primeru desete Božje zapovesti: "Nego ja greha ne poznah osim kroz zakon; jer ne znadoh za želju dok zakon ne kaza: ne zaželi." (Rimljanima 7,7) Svrha zakona je "da bude greh odviše grešan zapovešću." (Rimljanima 7,13) "Jer kroz zakon dolazi poznanje greha." (Rimljanima 3,20)

Kada bi shvatio zahteve Božjeg zakona, čovek bi shvatio da su želje tela, želje očiju i ponositost - greh, pa bi shvatio unutrašnju potrebu svoje duše za Bogom, a to znači potrebu za Isusom kao Iskupitelja od krivice za grehe, i potrebu za Svetim Duhom koji naša srca oslobađa od greha. Bez ispravnog razumevanja Božjeg zakona čovek ne može postati svestan sopstvene grešnosti i samim tim ne može ni postati svestan svoje potrebe za Bogom, ni izustiti spasonosni vapaj:

"Učini mi, Bože, čisto srce, i duh prav ponovi u meni." (Psalam 51,10)

A bez takve svesti o potrebi duše, zavarano formalnim držanjem zakona, nikada neće ni ostvariti iskustvo duhovnog nanovorođenja:

“I sići će na tebe Duh Gospodnji i postaćeš drugi čovek.” (1.Samuilova 10,6)

“Ja ću vas očistiti od svih nečistota vaših i od svih gadnih bogova vaših. I daću vam novo srce, i nov ću duh metnuti u vas, i izvadiću kameno srce iz tela vašega, i daću vam srce mesno. I duh svoj metnuću u vas, i učiniću da hodite po mojim uredbama i zakone moje da držite i izvršujete.” (Jezekilj 36,25-27)